

Τι καλοκαίρι ήταν κι αυτό...

Home /Featured, Θέατρο, Κριτική/Τι καλοκαίρι ήταν κι αυτό...

vdp photo agency

Photo Thomas Daskalakis

Γιώργος Βουδικλάρης
Featured,Θέατρο,Κριτική |

Μια απόπειρα ανασκόπησης ενός καλοκαιριού που (σχεδόν) δεν είχε Φεστιβάλ Αθηνών, που είχε ελάχιστες παραστάσεις, πολλά προβλήματα και παρατράγουδα, αλλεπάλληλες και ξαφνικές ματαιώσεις, αλλά και κάποιες στιγμές που υπάρχει λόγος να θυμόμαστε.

Αυτό το καλοκαίρι υπήρξε αναπάντεχο και πρωτόγνωρο από πάσης πλευράς. Αν κάποιος το περιέγραφε λίγους μήνες νωρίτερα, θα είχε χαρακτηριστεί συνωμοσιολόγος, φαντασιόπληκτος, γραφικός. Προφανώς, λοιπόν, και κανείς δεν θα μπορούσε να είναι προετοιμασμένος για κάτι τέτοιο. Όμως αυτό δεν αποτελεί δικαιολογία: όταν κάποιος αναλαμβάνει κυβερνητικές ευθύνες, γνωρίζει εκ των προτέρων πως δεν θα χρειαστεί να αντιμετωπίσει μόνο ήδη γνωστές καταστάσεις. Και η διαχείριση των καταστάσεων στον πολιτισμό δεν είναι απλώς λάθος: είναι μη διαχείριση. Όσο για εμάς τους υπόλοιπους, το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να συνεχίσουμε να κάνουμε αυτά που ξέρουμε. Ας δούμε λοιπόν τι συνέβη, αυστηρώς καλλιτεχνικά, αυτή την αποτρόπαια σεζόν.

Το Φεστιβάλ Αθηνών «Υποσύνολο — Fragment» όπως κωμικά βαφτίστηκε, δεν αντέχει προφανώς σε ουσιαστική ανάλυση. Το αν οι αποφάσεις που ελήφθησαν για το σχεδιασμό του είναι λάθος ή σωστές είναι μια άλλη συζήτηση. Θεατρικά, λοιπόν, οι τρεις παραστάσεις του μεγάλου θεάτρου της Επιδαύρου ήταν ούτως ή άλλως επιλογές των κρατικών θεάτρων. Για τις δύο του Εθνικού γράφτηκαν εκτεταμένες κριτικές: υπήρξαν θλιβερές και ατυχείς επιλογές. Όσο για τους **Όρνιθες** του ΚΘΒΕ, οι θλιβερές επιλογές των υγειονομικών υπεύθυνων ματαίωσαν το Φεστιβάλ της Ελευσίνας όπου σκόπευα να το δω, κι έτσι δεν έχω άποψη.

Στη λεγόμενη Μικρή Επίδαυρο είναι που έλαβαν χώρα μερικές πολύ ξεχωριστές θεατρικές στιγμές – συμπτωματικά ή όχι, επρόκειτο για μουσικό θέατρο. Δεν μπορεί κανείς παρά να αναρωτηθεί ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα αν οι επιλογές συντελεστών ανάμεσα σε “Μικρή” και “Μεγάλη” Επίδαυρο είχαν γίνει ακριβώς αντίστροφα. Επειδή όμως με τα «αν» δεν βάζονται τα αυγά, ας μιλήσουμε συγκεκριμένα.

ndp photo agency

Photo Thomas Daskalakis

Η κιβωτός του Νώε του Μικελάντζελο Φαλβέτι είναι μια μικρή μπαρόκ όπερα – ή ορατόριο – που μέχρι πρόσφατα θεωρείτο χαμένη. Η γνωστή κι αγαπημένη Ομάδα Ραφή που την ξετρύπωσε, μετά τη λαμπρή ιδέα της να μας παρουσιάσει αυτό το άγνωστο μικρό διαμαντάκι, είχε δύο ακόμη εξαιρετικές εμπνεύσεις: η πρώτη, να καλέσει ως μουσικούς συνοδοιπόρους της το Μιχάλη Σιγανίδη και το Χάρη Λαμπράκη, δυο σημαντικές μουσικές προσωπικότητες με τρομερή ευελιξία, αλλά και εντυπωσιακές ικανότητες στον αυτοσχεδιασμό, που έδωσαν τη σύγχρονη διάσταση που χρειαζόταν για να εξισορροπήσει την παλαικότητα της **Κιβωτού**. Η δεύτερη, να αναθέσει τη σκηνοθεσία στους Nona Melancholia, δηλαδή στο Βασίλη Νούλα και τον Κώστα Τζιμούλη. Αυτή ήταν μια αληθινή κίνηση ματ: οι δύο σκηνοθέτες πέτυχαν να συνδυάσουν την εικαστική ματιά, τις σύγχρονες τάσεις και τις αναφορές στο σήμερα και τα ζητήματά του, χρησιμοποιώντας τη γνωστή αισθητική τους που εμπριέχει μια ευφρόσυνη, αναζωογονητική, αφοπλιστική, σχεδόν παιδική τόλμη και αφέλεια. Θα ήθελα πολύ να τους δω να σκηνοθετούν μια όπερα σε μεγάλη σκηνή. Υπέροχοι φωνητικά και σκηνικά οι Αναστασία Κότσαλη Λητώ Μεσσήνη Νίκος Σπανάτης, Γιώργος Ρούπας, Γιάννης Φίλιας.

Το **Έχω μάτια στ' αυτιά**, όπως επέλεξε η Μαρία Πανουργιά να βαφτίσει την παράσταση της μονόπρακτης όπερας του Πουλένκ πάνω στο *Η Ανθρώπινη Φωνή* του Κοκτώ, απομονώνοντας μια φράση της ηρωίδας, ήταν ίσως το διαμάντι του φετινού κολοβού φεστιβάλ. Η σκηνοθετική της τόλμη έριξε την ανώνυμη, σφαδάζουσα από ερωτική οδύνη γυναίκα σε ένα no man's land, μια ζούγκλα κατοικούμενη από παράξενα πλάσματα που παρακολουθούν το δράμα της καθώς περνάει από το ένα καρτοτηλέφωνο στο άλλο. Έχοντας παρακολουθήσει την Πανουργιά από την αρχή των σκηνοθετικών της αναζητήσεων, αδυνατώ να μην θαυμάσω την ταχύτητα με την οποία εξελίσσεται, απομακρυνόμενη όλο και περισσότερο από οποιονδήποτε ρεαλισμό και δημιουργώντας μικρούς. Παράδοξους και θαυμαστούς κόσμους. Η θεσπέσια ερμηνεία της Μυρσίνης Μαργαρίτη δεν αποτελεί έκπληξη: δύσκολα θα περίμενε κανείς κάτι λιγότερο από μια από τις πιο ολοκληρωμένες και προικισμένες σοπράνο που διαθέτουμε.

Θέλω όμως να αναφερθώ ειδικά στην πιανίστρια Μαρία Παπαπετροπούλου: πέρα από την ακρίβεια, την εκφραστικότητα και τη μουσικότητα της ερμηνείας της, επέδειξε εντυπωσιακό σκηνικό ένστικτο και κινήθηκε με θαυμαστή ερμηνευτική άνεση που θα ζήλευαν ώριμες ηθοποιοί μέσα στο χαοτικό περιβάλλον που σχεδίασε η Μυρτώ Λάμπρου. Τα κοστούμια της Ιωάννας Τσάμη με τη γνωστή δημιουργική τρέλα της υπήρξαν ακριβώς ό,τι χρειαζόταν. Θα ήταν ευχής έργων η παράσταση να γνώριζε μια παράταση ζωής για να την απολαύσουν περισσότεροι.

Από πλευράς τραγωδίας, η ευτυχής στιγμή του καλοκαιριού κινήθηκε εκτός Επιδαύρου, και δεν ήταν άλλη από τον **Οιδίποδα** του Δημήτρη Καραντζά. Η σύνθεση της Θεοδώρας Καπράλου πάνω στον **Οιδίποδα Τύραννο** του Σοφοκλή και στο σενάριο της ταινίας του Παζολίνι έδωσε στον Καραντζά το έδαφος για μια από τις πιο ολοκληρωμένες δουλειές του. Θα έλεγε κανείς πως συνέχισε το δρόμο από εκεί που τον είχε αφήσει με τη **Μήδεια** πριν μερικά χρόνια. Η αλήθεια είναι πως έχω αποφύγει να τοποθετηθώ εγγράφως στο παρελθόν για το «φαινόμενο Δημήτρης Καραντζάς». Οι λόγοι ήταν δύο: αφενός, θεωρούσα πως η υπερβολική δημοσιότητα γύρω από ένα σκηνοθέτη στην αρχή της πορείας του μπορούσε να του κάνει κακό: είτε πρόκειται για κατάχρηση επαίνων και υπερθετικών, είτε μομφών και ψόγων, νομίζω πως πίσω τους υποβόσκει μια διάθεση κανιβαλισμού. Αφ' ετέρου, η υπερβολική του παραγωγικότητα μου δημιουργούσε την εντύπωση πως σε αρκετές από τις δουλειές του δεν επέτρεπε στον εαυτό του να εμβαθύνει. Νομίζω πως ο Καραντζάς βρίσκεται σε μια σημαντική του στιγμή: τόσο ο τρόπος που σκηνοθετεί όσο και αυτός που τοποθετείται δημόσια, δείχνουν μια εξέλιξη που θα ήθελα πολύ να την παρακολουθήσω. Στην περίπτωση του Οιδίποδα, ευτυχί να συνεργάζεται με τρεις ηθοποιούς με τους οποίους έχουν πλέον κατακτήσει κοινούς κώδικες. Η Μαρία Κεχαγιόγλου, από τις κορυφαίες ερμηνεύτριες της γενιάς της, αλλά και του θεάτρου μας γενικότερα, γνωρίζει μια ευτυχέστατη στιγμή. Ο Κωνσταντίνος Αβαρικιώτης εδραιώνει με κάθε νέα του δουλειά τη γενική εκτίμηση στο πρόσωπό του ως ένας σημαντικότερος, σκληρά και συστηματικά εργαζόμενος και ικανός για τα πάντα ερμηνευτής. Ο Μιχάλης Σαράντης ξεχωρίζει όλο και περισσότερο για τη σοβαρότητα και τη στιβαρότητα του σπάνιου ταλέντου του.

Βλέποντας τη σκηνή της αποκάλυψης, έκανα μια σκέψη: από τι ηλικία γνωρίζουμε το μύθο του Οιδίποδα; Από τα τελευταία χρόνια του δημοτικού, άντε τα πρώτα του γυμνασίου. Κι

όμως: τη στιγμή που ο Τειρεσίας εκστομίζει στον Οιδίποδα τη φρικτή αλήθεια της αναπόδραστης μοίρας του, μας κατέχει φρίκη: ανατριχιάζουμε, δεν θέλουμε να ακούσουμε αυτό που ήδη γνωρίζουμε. Αυτό ακριβώς είναι που με κάνει να πιστέψω πως η παράσταση λειτουργεί ουσιαστικά.

Εκτιμώ βαθιά το Χρήστο Σουγάρη και σέβομαι την εμμονή του στην αρχαία τραγωδία, στην οποία επανειλημμένα επανέρχεται είτε σε κλειστό είτε σε ανοιχτό χώρο. Θα ήθελα πάρα πολύ να βρω θερμά λόγια να μιλήσω για τις φετινές του **Βάκχες**. Δυστυχώς δεν μπορώ. Η παράσταση είναι τυπικό δείγμα της περίπτωσης όπου μια σκηνοθετική ιδέα επιβάλλεται στο σύνολο άνευ όρων – ασχέτως αν λειτουργεί ή όχι. Εδώ δεν λειτούργησε. Η εμμονή με την παιδική ηλικία, η παιδική χαρά (που δεν αξιοποιήθηκε), οι εικόνες τσίρκου, δεν μπόρεσαν να συνδεθούν πουθενά με το αρχετυπικό κείμενο του Ευριπίδη, και παρέμειναν αυθαίρετες και «φορετές». Κρίμα: πολλά από τα πρόσωπα της διανομής έμοιαζαν ιδανικές επιλογές για το ρόλο τους. Δύσκολα θα μπορούσα να φανταστώ καταλληλότερο Διόνυσο από το Γιώργο Κοψιδά ή Αγαύη από τη Νίκη Σερέτη. Το ίδιο ισχύει για το Μανώλη Μαυρομματάκη, το Χριστόδουλο Στυλιανού, τη Μυρτώ Αλικάκη. Κι όμως, παρασυρμένοι από ένα θολό σκηνοθετικό όραμα, δεν κατορθώνουν να πείσουν ούτε στιγμή. Ο Δημήτρης Ήμελλος και ο Νίκος Καρδώνης ως γέροι, μοιάζουν να παίζουν σε άλλο έργο κι όχι στις Βάκχες – τραγικές στιγμές του έργου βγάζουν γέλιο. Η μουσική του Στέφανου Κορκολή, “καλαίσθητη” αλλά απολύτως ακατάλληλη για τραγωδία, πολλώ μάλλον για τις **Βάκχες**, αποτελείωσε ό,τι είχε απομείνει.. Η μοναδική στιγμή που θα έχω να θυμάμαι είναι ο, ούτε καν δίλεπτος, απολαυστικός παραληρηματικός μονόλογος της Ρούλας Πατεράκη.

Δεν επιχείρησα καν να δω το **Περιμένοντας τον Γκοντό** σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα: και μόνο που άκουσα περί προσθήκης προσώπων στο έργο – ένα ερωτευμένο ζευγάρι, πληροφορούμαι – ήρθε στα μάτια μου η εικόνα του Παρθενώνα με ένα αυθαίρετο μπαλκονάκι που κάποιος αρχιτέκτων θεώρησε καλή ιδέα να του κολλήσει στο πλάι, μαζί με αναμονές για πανωσήκωμα.

Στιγμή απόφιας συγκίνησης υπήρξε **Το Αμάρτημα της Μητρός μου** του Βιζυηνού σε σκηνοθεσία Δανάης Ρούσσου και ερμηνεύτρια στην αγγλική γλώσσα τη Ρένα Κυπριώτη. Αναφερθήκαμε πρόσφατα διεξοδικά στην παράσταση.

Αυτά ήταν κάποια από όσα συνέβησαν θεατρικά σε ένα καλοκαίρι που κοινό και καλλιτέχνες προσπαθούσαν να βρουν το βηματισμό τους μέσα σε συνθήκες πρωτόγνωρες και πρωτάκουστες. Και μόνο το γεγονός πως υπήρξε ζωντανό θέαμα, σίγουρα πρέπει να χαιρετίζεται ως νίκη. Όμως ήδη βρισκόμαστε στα τέλη Σεπτεμβρίου, και οι συνθήκες υπό τις οποίες θα ανοίξουν τα θέατρα παραμένουν άγνωστες – μόνο στην Ελλάδα από όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες. Καλλιτέχνες αβοήθητοι οικονομικά έχουν ήδη ξεκινήσει πρόβες από τα τέλη Αυγούστου, με τη (φρούδα;) ελπίδα πως θα μπορέσουν να εργαστούν υπό καθεστώς που θα τους επιτρέψει να βγάλουν τα προς το ζην, χωρίς όμως την παραμικρή διαβεβαίωση. Ήδη η αγανάκτησή τους αρχίζει να ξεχειλίζει. Ας ελπίσουμε να υπάρξουν απαντήσεις πριν να εξελιχτεί σε οργή.